

## 2016 - ANUL COȘBUC (XXXIV):

„Iustitia Regnorum fundamentum” –  
„Dreptatea ține strâns unite chiar și pe cele mai eterogene elemente,  
ear nedreptatea-i învrăjbesce chiar și pe frații gemeni



Apariția Tribunei sibiene a reprezentat un reper important în istoria românilor, personalitățile epocii, autoritățile statului cât și publicațiile maghiare luând poziție față de noua publicație; continuăm reproducerea editorialului apărut în Tribuna nr.6 din 21 aprilie (3 Maiu) 1884:

«Am înțeleș! – suntem lămurii! Noi aști dela „Tribuna”, continuăm tradițiunile „Tribunilor” dela 1848! Așa zice „Kolozsvári Közlöny”: așa se și fie.Vom apăra totdeauna ordinea, când alții o vor turbura, ne vom lupta pentru tron, când alții vor încerca să-l surpe, vom stărui pentru respectarea legilor, când alții vor stărui a le nesocoti.

Dar nu e vorba de aceasta. Noi ne-am adresat cu patriotică afecțiune la colegii noștri, în deosebi și la cei maghiari, și i-am rugat să se pronunțe, dacă admit ori nu punctele programului nostru: suntem ori nu element de ordine și cultură? suntem ori nu un zid de apărare pentru patria noastră? este ori nu patria noastră un stat poliglot, care trebuie să piară consumat de lupte interne, dacă elementele ce-l alcătuiesc se vor jigni unele pe altele în desvoltarea lor firească?

Acestea sunt întrebările, la care „Kolozsvári Közlöny” trebuia să ne răspundă și la care nu ne-a răspuns.

Se vede că nu mai sunt maghiarii poporul de oameni mândri de firea lor deschisă, cum îi scim din istoria patriei noastre și ni-l reamintim din impresiile tinerețelor noastre. Căci multe păcate vor fi având concetățenii noștri maghiari, dar o vîrtute nu li se poate tăgădui: sunt oameni cărora li-e rușine să-și ascundă fața, cavaleri, urmași de răsboinici.

Se vede însă că miseriile unei domnii necontrolate de 18 ani i-a făcut să-și schimbe firea: s-au făcut șiretani și ei, s’au bisantinizat, au pierdut cea mai nobilă notă a caracterului lor. Una-l întrebi tu și alta-ți răspunde el.

Vorba românilor: „Ce faci nea Istrate?” – „Șapte rațe mai am frate” – „Tu-l trimiți la floricele; el îți vine cu surcele”

Dar' drepti să fim și să nu aruncăm păcatele unui om în spinarea unui neam întreg. Nu este glasul poporului maghiar acela, care străbate prin coloanele ziarului „Kolozsvári Közlöny”: e glasul celor ce stau la masa plină și se tem, ca nu cumva să li se sporească tovarășii, glasul credincioșilor unui guvern, care ar vre și n'ar vre și par'că-i vine se simță, că n'are încotro. Ce ne răspunde „Kolozsvári Közlöny”?

Înainte de toate, fie cu din adins, fie din nesciință, traduce rău ceea ce noi am zis mai bine.

Noi am zis, că maghiarii n'au avut nici o dată, „încredere” în Habsburgi: „K.K.” traduce cuvântul încredere, - nu cu „bizalom”, ci cu „hűség”, ceea ce va să zică în românesce „credință” ori „fidelitate”.

Am mai zis noi, că Habsburgii au găsit formula magică spre a-și întemeia puterea pe timpuri incalculabile: **Iustitia Regnorum fundamentum**. – „K.K.”. susține însă, că noi am fi zis cum-că anume „contra maghiarilor” și-au întemeiat puterea, și că vorbind de Iosif II. la persecutarea limbei maghiare ne-am gândit și la rescoala lui Horia.

Apoi de multe nenorociri ar fi fost ferită patria noastră, dacă n'ar fi fost persecutată limba maghiară, de multe nenorociri ar fi ferită, dacă n'ar fi fost persecutate limbile în genere: multe nenorociri s'ar evita prin aplicarea principiului „**Iustitia Regnorum fundamentum**”. Și chiar răscola lui Horia n'ar fi fost, dacă acest principiu s'ar fi aplicat totdeauna.

Aceasta se înțelege, când luăm principiul „**Iustitia Regnorum fundamentum**” drept formula magică pentru întemeierea puterii lumesci; aceasta se înțelege când zicem, că dreptatea e ceea ce încheagă statele, dreptatea e ceea ce ține strâns statele, dreptate e ceea ce ține strâns unite chiar și pe cele mai eterogene elemente, ear nedreptatea-i învrăjbesce chiar și pe frații gemeni. O înțelege și „K.K.” aceasta, dar s'a schimbat boierul, nu e cum îl scii – nu-i dă mâna s'o și mărturisească.

Ba merg colegii noștri din Cluj mai departe și vor se-și închee vorba cu cuvintele, că „argumentațiunea noastră falsificatoare, reu voitoare și incompatibilă cu simpatiile exclude ori-și-ce critică.”

Apoi cu aceasta cestiunea nu s'a lămurit de loc: falsificarea se dovedesce, reaua voință se dă de gol, ear simpatie va să zică pe românesce simțire în acela-și fel. N'am făcut aceste observări cu intenția de a rectifica cele zise de noi. Căci un lucru ni se poate tăgădui noue ăstor dela „Tribuna”: c'am spus pân acum fără de'ncungiur ceea ce gândim.

Voim numai se constatăm, că nu le dă mâna colegilor dela „Kolozsvári Közlöny” să răspundă „franc și loial, „magyarán”, cum ar zice ei înși-și, pe ungurește. Pentru aceea ei închee cu următoarele cuvinte: „să ne arate pe lumea aceasta un singur stat, care e destul de tare spre a-și active voința, - precum „Tribuna” îl recunoasce pe statul ungar a fi, - un stat, în care o foaie poate vorbi despre istoria patriei sale, legile ei fundamentale, guvernul ei și națiunea ei cu asemenea libertinism ca Tribuna”? –

Maghiarii sunt „națiunea” Ungariei! Dar noi ce păcate suntem!? Îi supără adevărul pe colegii dela „Kolozsvári Közlöny.”

Nu cum-va ar fi dispuși a renunța și ei înșiși la libertatea cuvântului numai și numai ca să n'o mai avem și noi dimpreună cu dânșii, numai și numai ca nouă să nu ne mai rămâie nici măcar mângâierea de a spune unde ne doare!? ->

Poetul, prozatorul și eseistul Lucian Valea a debutat la „Tribuna” din Cluj (în 1939), legându-și destinul de ideea de cultură generală autentică. În lucrarea „Pe urmele lui George Coșbuc” face o sinteză a epopeii fondării Tribunei sibiene:

«Întemeietorii „Tribunei” erau tinerii trimiși de Andrei Șaguna la studii în Austria și Germania, care la întoarcere intraseră în redacția “Telegrafului Român” constituind “un grup de oameni independenți și culți, în cel mai larg înțeles al cuvântului” și manifestându-se ca susținători ai noii direcțiuni maioresciene. Între 1 ianuarie 1876 și 25 decembrie 1877, grupul dispune de un supliment literar, „Foișoara Telegrafului Român”, scris în ortografia fonetică, stabilită de Ioan Bechnitz. În urma conflictului izbucnit între Nicolae Cristea, redactorul „Telegrafului”, și mitropolitul Miron Românul, tinerii șaguniști hotărăsc să înființeze un „Institut tipografic” și o nouă gazetă românească. În numai câteva săptămâni, și fără sprijinul oamenilor politici, reușesc să adune capitalul necesar cumpărării unei tipografii.

Mai trebuia numai omul cu energie organizatorică, dar mai ales cu banii necesari începutului. El este găsit în persoana negustorului brașovean Manole Diamandi, cel care definise Foița – „un foarte elegant pistol” și „Telegraful” – „o pușcă cu ac”, adăugând: „nouă ne trebuie însă un tun, care să bată departe, ca să zguduie pe toți românii”.

Un astfel de tun avea să fie „Tribuna”»

(va urma)

**Marius HALMAGHI**

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xxxiv-iustitia-regnorum-fundamentum-dreptatea-tine-strins-unite-chiar-si-pe-cele-mai-eterogene-elemente-ear-nedreptatea-i-invrajbesc-chiar-si-pe-fratii-gemeni-118986.html>

În: *Tribuna*, 21 august 2016.

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Arhiva', 'Anunturi online', 'Tribuna sporturilor', 'Publicitate', 'Redactia', and 'Tipotrib'. Below this is the Tribuna logo and the tagline 'Dintotdeauna pentru totdeauna!'. A red navigation bar contains various category links: 'Eveniment', 'Actualitate', 'Stirile de pe strada mea', 'Sport', 'Cultura', 'Sanatate', 'Timp liber', 'Tribuna femeilor', and 'Descopera lumea'. The main content area displays the article title: '2016 - ANUL COȘBUC (XXXIV): "Iustitia Regnorum fundamentum" - „Dreptatea ține strins unite chiar și pe cele mai eterogene elemente, ear nedreptatea-i învrăjbesce chiar și pe frații gemeni'. To the right of the title are social media sharing buttons for Facebook (0 shares), Twitter (0 tweets), and a general share button. Below the title is a search bar with the text 'Cautare'. At the bottom of the article preview, it shows the date '21.08.2016 22:39', the number of views '1494 vizualizari', and '0 comentarii'. A small banner for 'Tribuna Sibiu' with '21.513 aprecieri' is visible at the bottom right.